

ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТГА ҚАРШИ КУРАШИШ ЖАРАЁНИДА СОЛИҚҚА ОИД ХУҚУҚБУЗАРЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК ЧОРАЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич

Ўзбекистон Республикаси Солиқ қўмитаси хузуридаги Фискал институти
“Солиқлар ва солиққа тортиш” кафедраси доценти (PhD)

Аннотация: Мақолада тадбиркорлик субъектларини солиққа оид ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик чораси сифатида белгиланган молиявий санкциялар ва маъмурий жарималарни қўлланилиши ҳам субъект фалятига ҳам уларнинг мансабдорларига нисбатан таъсири ҳамда ўзига хос жиҳатлари, аҳамияти кўриб чиқилади.

Калим сўзлар: солиққа оид ҳуқуқбузарлик, маъмурий жарима, санкция, молиявий санкция, жарима.

Аннотация: В статье рассматривается влияние финансовых санкций и административных штрафов на субъектов предпринимательства и их должностных лиц, а также их особенности и значение.

Ключевые слова: налоговое правонарушение, административные штрафы, санкция, финансовая санкция, штраф.

Abstract: The article examines the impact of financial sanctions and administrative fines on business entities and their officials, as well as their features and significance.

Keywords: tax violation, administrative fines, sanction, financial sanction, fine.

Кириш

Иқтисодиётнинг бозор иқтисодиётига ўтиши натижасида унда солиқларнинг роли ва ижтимоий мақсади ошди ва бу ўз навбатида солиққа оид ҳуқуқбузарликлари, хусусан “молиявий ҳуқуқбузарлик”, “солиққа оид ҳуқуқбузарлик” каби тушунчаларга эътибор қаратила бошланди. 2020 йилда қабул қилинган янги таҳрирдаги Солиқ кодексига ҳам “солиққа оид ҳуқуқбузарлик”, “молиявий санкция” тушунчалари қўлланилган ва қонун ижодкори томонидан тегишли таърифлар берилган.¹

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик кенг маънода солиқ қонун ҳужжатлари билан юридик жавобгарлик назарда тутилган, солиқ муносабатлари иштирокчиларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларининг бузилишига,

¹ Pardaev Fayzulla Gaffarovich, & Muxiddin Abdullaevich Qurbonov. (2023). istiqbolda qo'shilgan qiymat solig'i xisobini yuritishda avtomatlashtirilgan dashboardlardan samarali foydalanish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 189–196. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2877> dan olindi

солиқ мажбуриятларининг бажарилмаслигига олиб келувчи қилмиш ҳисобланади.²

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик иқтисодий, ижтимоий муносабатларнинг ривожланишига тўсқинлик қилади ва уларнинг бузилишига олиб келади. Солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар қасдан ёки эҳтиётсизлик орқасидан содир этилиб, унинг натижасида фуқаролар, жамият ва давлат манфаатларига моддий ёки маънавий зарар етказилади.

Таҳлиллар

Солиқ ҳуқуқбузарлиги содир этилганда бевосита давлат мажбурлов чоралари қўлланилади. Солиқ соҳасидаги давлат мажбурлов чоралари деганда, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган, ваколатли давлат органлари томонидан солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарларга нисбатан қўлланиладиган таъсир чоралари йиғиндиси тушунилади.³

Солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарлик учун юридик жавобгарликнинг турлари уларнинг қилмишининг ижтимоий хавфлилиги, етказилган зарарнинг миқдори, қонунда белгиланган оғирлаштирувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатларни инобатга олган ҳолда қуйидаги чоралар тайинланади:⁴

- 1) молиявий санкция;
- 2) маъмурий жавобгарлик;
- 3) жиноий жавобгарлик.

Ҳуқуқий жиҳатдан молиявий санкция деганда – солиқ тўловчидан солиқ қонунчилиги ва бошқа қонун ҳужжатлари талабларининг бузилиши муносабати билан ундириладиган қатъий сумма ёки фоизлар кўринишидаги тўлов, шунингдек, ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун ундириладиган жарималар тушунилади.

Молиявий санкция солиқ қонунчилиги талабларининг бузилишига давлат томонидан муносабат шакли сифатида ўзига хос хусусиятларга эга:⁵

биринчидан, солиқ қонунчилигининг бузилиши муносабати билан қўлланилади;

иккинчидан, пул ундириш шаклида бўлади;

учинчидан, давлат бюджетига ундирилади;

тўртинчидан, ваколатли органлар томонидан қўлланилади;

² Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). davlat xaridlari jarayonlarini tashkil etishi va boshqarishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarni takomillashtirish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 16(1), 170–177. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2715> dan olindi

³ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyotda eksport-importni soliqqa tortish tartibi. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 176–181. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2875> dan olindi

⁴ Muxiddin Abdullaevich Qurbonov, & Ergashev Uyg'un Jabborovich. (2023). kameral soliq tekshiruvda inson omilini kamaytirishda smart texnologiyalardan foydalanish istiqbollari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 260–268. <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2883> dan olindi

⁵ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyot sharoitida davlat moliyaviy nazorati va uni takomillashtirish yo'nalishlari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 248–259. <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2882> dan olindi

бешинчидан, ҳуқуқбузарга солиқ қонун ҳужжатларини бузишнинг салбий оқибатларни кўрсатади.

олтинчидан, солиқ қонун ҳужжатларини бузилиши натижасида давлатга етказилган зарарни қоплаш вазифасини бажаради.

Молиявий санкциялар Солиқ кодексининг 28, 29-бобларида назарда тутилган аниқ миқдорларда ёки фоизлар шаклида белгиланади ва жарималар тарзида қўлланилади. Демак, ушбу бобларда назарда тутилмаган жарималар солиққа оид ҳуқуқбузарлик учун молиявий санкциялар сифатида тан олинishi мумкин эмас.⁶

Молиявий санкция маъмурий жаримадан қуйидаги жиҳатлари билан фарқланади:

- молиявий санкцияни бошқа жазо билан алмаштирилиши мумкин эмас;
- ваколатли орган ўз хоҳишига кўра молиявий санкциядан озод қила олмайди;
- молиявий санкция сифатида жарима солишнинг маъмурий тартиби солиқ қонунчилигида белгиланган.

Молиявий санкциялар солиққа оид ҳуқуқбузарлик субъектларига, яъни юридик шахсларга, яқка тартибдаги тадбиркорларга, жисмоний шахсларга, солиқ агентлари фаолиятларига нисбатан қўлланилади.

Жавобгарликни енгиллаштирувчи ҳеч бўлмаганда битта ҳолат мавжуд бўлган тақдирда, жарима миқдори Солиқ кодексининг тегишли моддасида белгиланган миқдорга нисбатан икки марта камайтирилади. Аниқланган солиққа оид ҳуқуқбузарликлардаги айбга иқрор бўлинганда ва солиқ органининг солиққа оид ҳуқуқбузарлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарори олинган кундан эътиборан ўн кунлик муддатда молиявий санкциялар суммаси ихтиёрий равишда тўланганда жарима миқдори Солиқ кодексининг тегишли моддаларида белгиланган миқдорга нисбатан икки бараварга камайтирилади.⁷

Солиққа оид ҳуқуқбузарликнинг илгари худди шундай ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик чоралари қўлланилган шахс томонидан бу чоралар қўлланилган кундан эътиборан бир йил ичида қайта содир этилганлиги жавобгарликни оғирлаштирувчи ҳолат дея эътироф этилиб, жарима миқдори икки баробар оширилади.⁸

⁶ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iqtisodiyot sharoitida nazorat o'rganlari faolyatini yana takomillashtirish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 221–231. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2880> dan olindi

⁷ Курбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). хуфиёна иқтисодиётга курашиш жараёнида бюджет интизомини мустаҳкамлашнинг зарурлиги хуфиёна иқтисодиётга курашиш жараёнида бюджет интизомини мустаҳкамлашнинг зарурлиги. World Scientific Research Journal, 21(1), 153–165. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2873>

⁸ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iqtisodiyotni kamaytirishda eksport-import operatsiyalarini takomillashtirish yo'llari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 269–275. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884> dan olindi

Солиқ органи томонидан солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортилаётган шахсга молиявий санкциянинг тегишли суммасини ўз ихтиёри билан тўлаш ёзма шаклда таклиф этилади. Молиявий санкция – жарима агар ҳуқуқбузар томонидан ихтиёрий равишда тўланмаса, жаримани ундиришнинг мажбурий тартиби амалга оширилади.⁹

Солиқ кодексининг 227¹-моддасига кўра, Фискал белгиларни акс эттириш ёхуд автоматлаштирилган ҳисобга олиш ўлчов воситалари билан жиҳозлаш ёки солиқ органларининг ахборот тизимлари билан интеграция қилинишини таъминлаш бўйича қонунчиликда белгиланган талабларни ёки тартибни бузиш, шунингдек товарларни (маҳсулотларни) ишлаб чиқарувчилар, импорт қилувчилар ва сотувчилар томонидан идентификация воситалари орқали мажбурий рақамли маркировкалаш қоидаларини бузиш — реализация амалга оширилган охириги ҳисобот чорагида олинган соф тушум миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

Ташкилот ва корхоналар томонидан ноқонуний ҳолат бартараф бўлиб, қонунчилик бўйича мансабдор шахсларга нисбатан қўлланилган жарималар ундирилмагунча ҳар қандай наториал ва бошқа ҳаракатлар тўхтатилади. Бундан ташқари мазкур механизмни тартибга солишда амалиётда мавжуд муаммоларни бартараф этади. Масалан мажбурий рақамли маркировкалаш қоидаларини бузиш мезони бўлган охириги ҳисобот чорагида олинган соф тушумга аниқлик киритилмаган.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 166-моддасига асосан қонунчиликда мажбурий рақамли маркировкаланиши белгиланган товарларни (маҳсулотларни) ишлаб чиқарувчилар ва импорт қилувчилар томонидан идентификация воситалари орқали мажбурий рақамли маркировкалаш қоидаларини бузиш — мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг юз баравари миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

Жарималарни тадбиркорлик субъектининг фаолиятига эмас балки ушбу фаолиятни амалга оширганларга нисбатан қўлланилиши орқали маркировкалаш тизими назорат қилиниш янада тартиб солинади. Бундан ташқари жарима миқдорларини маҳсулот турларига, айниқса инсон саломатлиги зарар етказадиган маҳсулот турларига (алкогол, энергетик ичимликлар ва тамаки) нисбатан белгиланиши адолатлилик тамойилига мос келади.

Россия Федерацияси қонунларида ишлаб чиқарувчи ташкилот ва корхоналар томонидан ишлаб чиқарилган товарлар ва маҳсулотларни назарда тутилган маркировкасиз ва (ёки) маълумотларни қўлламаздан ишлаб чиқарилган ва сотилган маҳсулотлар учун молиявий санкциялар белгиланмаган. Россия

⁹ Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И Образование, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823

Федерациясининг “Маркировка тўғрисида” ги Қонунига мувофиқ маркировка қилинадиган маҳсулотларни ишлаб чиқарувчи, сақловчи ҳамда сотувчи корхона ва ташкилот мансабдор шахсларга нисбатан қоидабузарлик турларига мос равишда (алкогол ва тамаки маҳсулотлари) маъмурий ҳуқуқбузарлик ашёлари мусодара қилинган ҳолда - маъмурий ҳуқуқбузарлик ашёлари мусодара қилинган ҳолда беш мингдан юз минг рублгача маъмурий жарима белгиланган.

Хулосалар

солиққа оид ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик сифатида молиявий санкциялар ва маъмурий жарималарни:

тадбиркорлик субъектининг фаолиятига эмас балки ушбу фаолиятни амалга оширган мансабдор шахсларга нисбатан қўлланилиши орқали маркировкалаш тизими назорат қилиниш янада тартибга солиниши;

жарима миқдорларини маҳсулот турларига, айниқса инсон саломатлигига зарар етказадиган маҳсулот турларига (алкогол, энергетик ичимликлар ва тамаки) нисбатан белгиланиши;

солиққа оид ҳуқуқбузарликларни бартараф этиш ва олдини олишда нафақат санкциялар, балки солиқлар ва йиғимларни тўлаш соҳасида профилактик тадбирарни олиб бориш адолатлилик тамойилига мос келади ҳам самарали ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА БЮДЖЕТ НАЗОРАТИНИНГ ТИЗИМЛИ ТАҲЛИЛИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 197–210. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2878>
2. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА НАЗОРАТ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 221–231. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2880>
3. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 248–259. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2882>
4. Мухиддин Абдуллаевич Қурбонов, & Эргашев Уйғун Жабборович. (2023). КАМЕРАЛ СОЛИҚ ТЕКШИРУВИДА ИНСОН ОМИЛИНИ КАМАЙТИРИШДА СМАРТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 260–268. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2883>
5. Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И

- Образование, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823
6. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТАРТИБИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 176–181. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2875>
 7. Пардаев Файзулла Гаффарович, & Мухиддин Абдуллаевич Қурбонов. (2023). ИСТИҚБОЛДА ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИ ХИСОБИНИ ЮРИТИШДА АВТОМАТЛАШТИРИЛГАН ДАШБОРДЛАРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 189–196. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2877>
 8. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТНИ КАМАЙТИРИШДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 269–275. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884>
 9. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТГА КУРАШИШ ЖАРАЁНИДА БЮДЖЕТ ИНТИЗОМИНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ЗАРУРЛИГИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 153–165. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2873>
 10. Файзиев, Ф. А. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА ЎЗИНИ ЎЗИ БАНД ҚИЛИШ: РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА СОЛИҚ ТИЗИМИДАГИ ЎРНИ. Gospodarka i Innowacje., 42, 426-434. https://gospodarkainnowacje.pl/index.php/issue_view_32/article/view/2099
 11. Файзиев Фаррух Абдуллахожаевич. (2023). КЎЧМАС МУЛКНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 232–247. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2881>
 12. Қличев, Б. (2021, сентябрь 30). Меҳнат мотивациясида моддий рағбатлантириш таҳлили. Молия-банк тизимида илм-фан, таълимнинг инновацион инфратузилмасини шакллантириш ва ривожлантиришда тошкент молия институтининг ўрни. Конференция материаллари тўплами, Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531256>
 13. Қличев Бахтиёр Пардаевич. (2023). ОПЕРАЦИОН ФАОЛИЯТ НАТИЖАЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ КЎРСАТКИЧЛАР ТАҲЛИЛИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 182–188. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2876>
 14. Тулаев Мирзакул Саламович. (2023). КОРХОНАЛАРНИНГ МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТИНИ ТАШҚИ АУДИТОРЛАР ТОМОНИДАН ТЕКШИРИШ МАСАЛАЛАРИ . World Scientific Research Journal, 16(1), 252–258. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2724>
 15. Қличев, Б. (2021). Хўжалик юритувчи субъектларда ишбилармонлик фаоллиги таҳлили. Актуар молия ва бухгалтерия ҳисоби, 1 (3)-сон, 1-9.

- Retrieved from <https://finance.tsue.uz/wp-content/uploads/2021/06/4.-Қличев-Б.pdf>
16. Yakubov U. (2021). IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND METHODOLOGY IN ORGANIZATION OF JOINT VENTURES. Эконмока и бизнес: теория и практика.. 4-2 (74). ISSN 2411 0450.
 17. Асаналиевна, С. З. (2022). Факторы Устойчивого Развития Предприятий. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 3(4), 65-70. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/QSMX8>
 18. Yakubov U. (2022). MODELING THE ANALYSIS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY. Web of scientist: International scientific research journal ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 2
 19. Қличев, Б. (2021, ноябрь 19). Ички аудит хизмати фаолиятида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш масалалари. Рақамли иқтисодиёт шароитида солиқ маъмуриятчилиги ва халқаро солиққа тортиш механизмини такомиллаштириш. Халқаро конференция материаллари тўплами. Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531234>
 20. Ibragimov G. (2022). Digitalization of the economy of Uzbekistan: experience and prospects. *International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS)*, 12(05), 102-109. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS10-May2022.pdf>
 21. М.Ю.Рахимов. (2023). МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ ТАҲЛИЛИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР. *World Scientific Research Journal*, 21(1), 211–220. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2879>
 22. Tulaev, M. (2021). МҲҲС БЎЙИЧА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ: ТАЙЁРЛАШ ВА АВТОМАТЛАШТИРИШ. *Архив научных исследований*.
 23. Қличев, Б. (2021). Инновацион фаолиятда асосий воситалар таҳлилини ташкил этиш масалалари. Инновацион иқтисодиёт: муаммолар, таҳлил ва ривожланиш истиқболлари. Қарши, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531216>
 24. Sultanov, M. (2023). Features of Dividend Allocation and Taxation in Investment Funds of Uzbekistan. *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR) ISSN, 2249(0892)*.
 25. Klichev, B. (2014). Бошқарув ҳисобида баҳо шакллантиришни такомиллаштириш масалалари. Молия, 2014(5), 10–15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10522860>
 26. Ibragimov, G., & Yakubov, U. (2015). Agricultural Development in Uzbekistan. *SCIENTIFIC ENQUIRY IN THE CONTEMPORARY WORLD: THEORETICAL BASICS AND INNOVATIVE APPROACH*, 74. Retrieved from https://bmpublgroupp.com/assets/1_26_4_1.pdf#page=75
 27. Gayratjon Ibragimov Artikovich. (2022). GLOBAL DIGITALIZATION AND THE PLACE OF UZBEKISTAN. IV ФОРУМ «ЭКОНОМИКА В МЕНЯЮЩЕМСЯ МИРЕ» 2022 май КАЗАНЬ-ТАШКЕНТ), Казань-Ташкент. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6627529>
 28. Ibragimov G. (2023). Problems of training financial analysts in the republic of Uzbekistan. *International Journal of Research in Economics and Social Sciences*

- (IJRESS), 13(06), 108-115. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS11June23-Uzb.pdf>
29. Sagdillayeva, Z. A. (2023). BUSINESS ANALYSIS IS A NEW DIRECTION OF ANALYTICAL WORK. *Intent Research Scientific Journal*, 2(6), 93-104.
 30. Asanalievna, S. Z. (2022). ASSESSMENT OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 49(10). Retrieved from <https://johuns.net/index.php/publishing/454.pdf>
 31. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). TAX POTENTIAL AS AN INDICATOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 41–45. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/305>
 32. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF "TAX POTENTIAL" AND METHODS OF ITS ASSESSMENT. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 21–25. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/302>
 33. Tulaev, M. (2019). Финансовая отчетность: на пути соответствия национальным и международным стандартам. *Архив научных исследований*, 1(1). Извлечено от <https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/723>
 34. Pardayevich, K. B. (2023). Analysis of the Maximum Volume of Production in Cement Production Enterprises in Uzbekistan. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 5(6), 1-8. Retrieved from <https://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/4460>
 35. Tulayev M., Axmedov A. (2023). Balansning tarkibiy tuzilishi va unga ta'sir etuvchi omillar. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 8, 71-77
 36. Ибрагимов, Г. А. (2023). ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ВОПРОСЫ БЕЗОПАСНОСТИ. *Gospodarka i Innowacje.*, 68-73.
 37. Ibragimov, G. A. (2021). Business Analysis In The Digital Economy. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7), 4543–4549.
 38. Tulayev M. (2023). Moliyaviy hisobotning halqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: tayyorlash va avtomatlashtirish. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 6, 134 -138.
 39. Samadova Nargiza Rasulovna. (2022). ANALYSIS OF INDICATORS REPRESENTING THE ECONOMIC POTENTIAL OF ECONOMIC ENTITIES AND ITS DISTINCTIVE FEATURES. *European Journal of Research Development and Sustainability*, 3(11), 108-111. Retrieved from <https://www.scholarzest.com/index.php/ejrds/article/view/2960>
 40. Султанов Махмуд Ахмедович. (2023). ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИДА ДИВИДЕНД СИЇСАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *World Scientific Research Journal*, 16(1), 163–169. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2714>
 41. Якубов, У. (2023). КОРХОНАНИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТИНИ КОМПЛЕКС ТАҲЛИЛИ. *Евразийский журнал права,*

- финансов и прикладных наук, 3(4), 132–139. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJLFAS/article/view/12603>.
42. Ibragimov G. (2022). Introduction of digital solutions to the economy of Uzbekistan: problems and solutions. *International Journal of Research in IT and Management (IJRIM)*, 12(9), 34-39. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRIM2Sep22-Uzb-1.pdf>
 43. Қличев, Б. (2022). Истеъмолчи манфаатлари асосида маҳсулотга баҳо шакллантириш масалалари таҳлили. *Iqtisodiyot: tahlillar va prognozlar*, 4 (20)-сон, 170-175.
 44. Ibragimov G. (2022). Keeping records of imported goods while improving customs administration in Uzbekistan. *International Journal of Research in Finance and Marketing (IJRFM)*, 12(11), 30-34. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRFM3Nov22-Uzb.pdf>
 45. Nargiza Samadova. (2023). INFORMATION SOURCES OF ECONOMIC COMPETENCE ANALYSIS OF ECONOMIC SUBJECTS AND THEIR CLASSIFICATION. *Academia Repository*, 4(12), 278–283. Retrieved from <https://academiarepo.org/index.php/1/article/view/290>
 46. Tulaev, M. (2020). Учет корпоративных облигаций. *Архив научных исследований*, 1(25). извлечено от <https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2783>
 47. Yakubov Ulugbek. (2023). ISSUES OF ASSESSING THE JOINT ACTIVITY OF BUSINESS ENTITIES. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 14, 57–61. Retrieved from <https://ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/557>.
 48. Нурманов, У. А. (2022). ИҚТИСОДИЁТНИ ГЛОБАЛЛАШУ ШАРОИТИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. "Экономика и туризм" *международный научно-инновационный журнал*, 4(6). Retrieved from <http://interjournal.uz/index.php/journals/article/view/82>
 49. Нурманов, У. А. (2022). ХЎЖАЛИК СУБЪЕКТЛАРИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ВА УЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ. *Журнал Инновации в Экономике*, 5(2). Retrieved from <https://tadqiqot.uz/index.php/economy/article/view/4757>
 50. Рахимов М.Ю. Иқтисодиёт субъектлари молиявий ҳолатининг таҳлили. Ўқув қўлланма.-Т.; "Iqtisod-Moliya", 2013. -390 б.